

Slavenski dom

Ste. 206

V Ljubljani, v četrtek, 10. septembra 1936

Leto 1.

San Sebastian je padel, v Madridu splošna mobilizacija

Madrid, 10. septembra. o. Včeraj je nova španska vlada, ki ji načeljuje Largo Caballero, razglasila splošno mobilizacijo. Po tem mobilizacijskem povelju se morajo javiti v vojsko vsi moški od 18 do 50 let. Vlada pri tem računa predvsem na člane sindikalnih organizacij, ki so že po svoji disciplini zavezani, da se prijavijo v vladno vojsko. Kdor se ne bo javil, ga bodo proglasili za fašista in bo prišel pred vojno sodišče.

Vlada utemeljuje to splošno mobilizacijo vseh za vojno sposobnih sil s tem, da je zadnji čas, da vlada stopi v splošni napad proti upornikom in da opravi z njimi še pred zimo. Zima bo namreč vojskovanje v gorskih krajih Španije zelo otežilo. Od mobilizacije si vlada obeta, da bo potem tako močna, da bo državljansko vojno lahko odločila v svoj prid.

Madrid, 10. septembra. o. Včeraj jutraj je priletela nad prestolnico spet eskadrila nacionalističnih letal, ki so kratak čas letala nad mestom, toda ga niso bombardirali, razen v onem delu, ki leži proti letališču Cuatro Caminos in v predelu, kjer so glavne madridske vojašnice.

Prav tako poročajo iz Malage, da je več nacionalističnih letal obstreljevalo mesto. Letalski napadi so se izvršili včeraj tudi na Oviedo in druge kraje.

London, 9. sept. Reuter poroča iz San Juan de Luz (letoviško mesto na francoski obali), da je San Sebastian, kakor se zdi, predčasno padel danes zvečer. Bele čete so ga obkrožile od vseh strani, in sicer iz smeri Fuenterrabija in Guadalupe

ter od zapadne strani. Prva kolona je prodirala čez Renterio in Pasaje, zapadna pa potem, ko je presekala cesto in železnico na Bilbao ob železniškem tiru proti mestu. San Sebastian je branilo 14.000 mož, toda malo je verjetno, da bi jih bilo na bojišču več kot 4000. kajti baskijski nacionalisti so se v veliki večini vzdružili boja. Štirje anarhisti so bili ustreljeni od Baskov, ker so ropali po mestu. — Dve nemški torpedovki sta iz San Sebastian in Bilbao pripeljale 120 beguncev.

Odbor za nevtralnost zaseda

London, 10. septembra. Mednarodni diplomatski odbor za nadzorstvo nad ukrepi o nevmešavanju v špansko državljansko vojno je imel včeraj svoj prvi sestanek. Od 24 vlad, povabljenih na sodelovanje v tem odboru, samo Portugalska ni zastopana na tem prvem sestanku. Glede na to poroča »Times« iz Pariza, da je portugalska vlada včeraj sporočila francoskemu poslaniku svoj sklep, da ne sodeluje na tem sestanku, češ da hoče najprej točno ugotoviti, kakšen bo obseg pooblastil tega odbora, preden definitivno sklene svojo udeležbo.

»Morningpost« pa pravi, da Portugalska meji ob Španijo in da je zato njena udeležba v odboru kar največjega pomena. Eden izmed glavnih vzrokov, da Portugalska ni poslala svojega zastopnika v odbor za nevmešavanje, je ta, da hoče imeti

Portugalska proste roke, da lahko poseže v špansko državljansko vojno, če bi bila ogrožena njena varnost.

»Daily Telegraph« poroča, da bo mednarodni odbor za nadzorstvo o nevmešavanju v špansko državljansko vojno na svoji današnji prvi seji predvsem sklepal o ukrepih, ki so jih posamezne države izdale za preprečitev prodajanja municije in letal v Španijo. Dalje bo odbor razpravljal o ukrepih, ki bi jih bilo treba izdati za preprečitev novčenja prostovoljcev in izvoza denarja na Španjo.

London, 10. septembra. (Havas) Včeraj dopoldne se je vršila prva seja odbora za koordinacijo ukrepov za nevmešavanje v špansko državljansko vojno. Za predsednika so izvolili g. Morrisona, delegata Velike Britanije in državnega podtajnika v zunanem ministertvu. Vse prizadete države zastopajo šefi njihovih diplomatskih zastopstev v Londonu, edina država, ki je najbolj neposredno prizadeta pri španskem problemu, to je Portugalska, pa sploh ni zastopana.

Države, ki so poslale svoje zastopnike v mednarodni odbor za izvajanje sporazuma o nevmešavanju v špansko državljansko vojno, so: Albanija, Avstrija, Belgija, Bolgarija, Češkoslovaška, Danska, Estonija, Finska, Francija, Nemčija, Grčija, Madžarska, Irsko, Italija, Letonska, Litva, Holandska, Norveška, Poljska, Rumunija, Sovjetska Rusija, Turčija, Velika Britanija in Jugoslavija.

Vesti od 10. septembra

Hči in zet Trockega sta bila ustreljena v Moskvi, kakor poročajo italijanski listi. Zet Trockega je bil inženec Kozlov.

Na najvišjo indijsko goro so dospeli člani angleško-ameriške ekspedicije, ki so se namenili, da bodo zmagali Nanda Devi, najvišji vrh v angleški Indiji, ki je visok 7323 metrov.

Nemčija potrebuje mnogo častnikov, pravi včerajšnji odlok nemškega ministrstva za narodno vzgojo, po katerem bodo maturanti, ki namenjajo stopiti v armado in ostati tam kot častniki, dobili maturitetna spričevala že o božiču, ne da bi jim bilo treba delati kak izpit za maturo.

Za predsednika Fidaca, mednarodne zveze bivših bojnikov je bil včeraj v Varšavi z glasom jugoslovanskega delegata izvoljen italijanski invalid in senator Delcroix.

Prva panevropska agrarna konferenca se je začela včeraj na Dunaju, pod predsedstvom apostola Pan Evrope grofa Coudenhove-Calearghia. Konferenca predstavlja poskus za združitev evropskega kmetstva. Njen namen je, organizacija evropskih poljedelskih državnih obramb proti izvenevropski konkurenci poljedelskih pridelkov.

1650 fašističnih legijonarjev, članov inozemske fasistovske legije se je včeraj vrnilo v Neapelj z bojišč na južni somalski fronti.

Veliki manevri rdeče armade so se včeraj začeli v Belorusiji. Pred začetkom manevrov je imel vrhovni poveljnik boljševiške vojske general Vorosilov govor, v katerem je poudaril pomen teh manevrov in pomen ruske vojske, kateri je vlada zmeraj posvečala največjo pozornost. Na manevrih sodeluje prvič tudi angleška posebna delegacija.

1077 posebnih vlakov je pripeljalo v Nürnberg udeležence letošnjega kongresa narodno-socialistične stranke.

Triletko za ureditev bencinskih skladišč bo proglasila angleška vlada in je že izdelala poseben načrt za to. V treh letih je treba urediti na ozemlju vsega angleškega cesarstva dovolj bencinskih in oljnih tankov, da bo v primeru vojne angleška mornarica in letalstvo brez skrbi.

Razdor v francoski ljudski fronti se zadnje čase zaradi naraščajočih štrajkov v vseh panogah industrije ter zaradi zasedanja tovarn in uradov veča. Komunisti hočejo prisiliti predsednika Bluma, da skliče parlament na izredno zasedanje ter se v imenu Francije odreče nevtralnosti v španski revoluciji.

Vorosilov bo Stalinov naslednik, če bi se danja huda Stalinova bolezen končala s smrtjo. Dosedaj so menili, da bi v tem primeru prišel na čelo države predsednik Sveta ljudskih komisarjev Molotov, ki pa se je kompromitiral v zaroti Trockistov.

lonijo in pokrajino Baskov.

Lisabona, 10. septembra. Kakor je bilo že na kratko poročano, list »Diario Manjano« objavlja podrobnosti o dogodkih v lisabonski luki. List ugotavlja predvsem, da je upor posledica agitacije plačanih komunističnih agentov. Pod vplivom te agitacije se je del mornarjev odločil za vstop v španske vode. List poudarja, da ta dogodek ne more imeti nobenih večjih političnih posledic. Ta upor je bil delo zapeljanih in nevednih.

Vendar pa je ta dogodek zelo važen za podzemeljsko delo komunističnih agentov. Ti dogodki potrjujejo samo, kako je potrebno, da se poglobi delo proti komunistični nevarnosti. Portugalska vlada je že v kali zatrla zločinski poskus.

Trgovska pogajanja med nami in Italijo

Rim, 10. septembra. Snoči ob 10.40 so prišli v Rim delegati Jugoslavije zaradi pogajanj, da se obnovijo trgovski odnosi z Italijo. Jugoslovanski delegati so se nastanili v hotelu Ambasador. Danes ob 10. dopoldne so se začela pogajanja v palači Chiggi.

Mednarodni častnikarski kongres

Bern, 10. septembra. (Havas) Četrty kongres mednarodne častnikarske zveze je na svoji včerajšnji seji razpravljal o položaju častnikov v tujih državah. Zveza bo intervenirala, da se jim olajša izvajanje službe. V resoluciji se govori o častnikarskih kolonijah, ki naj se organizirajo v raznih državah za počitnice častnikov. Nato govori resolucija o potrebi znižanja telefonskih in brzojavnih taks. Francoski delegat je vložil predlog, kako naj se zavarujejo častniki, ki vrše službo na bojiščih.

Požig letalske šole

London, 10. septembra. V poslopju šole za letalce v Penybertyu v Walesu je izbruhnil požar, ki je napravil mnogo škode. Šolo so šele gradili. Vodja valeske nacionalistične stranke, neki vafdistični duhovnik in učitelj Williams so se takoj nato javili policiji in izjavili, da so oni podtaknili požar kot protest proti temu, da se gradi letališče.

Upor v portugalski mornarici

Lisabona, 10. septembra. Havas. Po seji vlade je bilo objavljeno uradno poročilo. V tem poročilu se pravi: Ministrski svet je razpravljal o položaju, ki je nastal zaradi upora na križarki »Alfonzo Albuquerque«, in je sklenil, da se zamenjajo takoj vsi častniki, podčastniki in mornarji na križarki neglede na njihovo odgovornost pri uporu, ki se bo še naknadno ugotovila. Posamezniki bodo lahko dobili zopet svoj čin, če bodo dokazali, da so hoteli zatreči upor. Častniki obeh križark, ki so odgovorni za nediscipliniranost svojih posadk, bodo upokojeni. Aretirani uporniki bodo takoj poslani v ječo in obsodba bo kmalu izrečena.

Kričanski strokovničarji zasedli vladno palačo

Pariz, 10. septembra. Predsedstvo vlade je snoči izdalo uradno poročilo o tem, da so člani krščanskih sindikatov zasedli poslopje prefekture v Clermont-Ferantu. V tem poročilu se trdi, da je predsednik vlade poslal vsem prefektom navodila, da naj preprečijo zasedbo javnih poslopij s silo, če bo to potrebno. Prefekt departementa Puy de Dome je bil takoj odstavljen.

Abesinija ne sme več v Ženevo

London, 10. septembra. Današnji »Daily Herald« piše v zvezi z obiskom Avenola v Rimu, da je sedaj že gotovo, da abesinska delegacija ne bo smela več zasedati na skupščinah ZN. Avenol se je sporazumel z italijansko vlado, češ, da verifikacijski odbor ne bo potrdil pooblastil abesinskega delegata, ker cesar Hajle Selasije več ne vlada nad svojo državo.

Pred državljansko vojno v Franciji

Pariz, 10. septembra. Vodja bivše organizacije Ognjenih križev, de la Rocque, ki je sedaj ustanovil francosko socialno stranko, je izjavil, da bo stranka poskušala zakonito priti na oblast. Stranka pa bo uporabila tudi silo, če bi revolucionarne stranke poskušale gaziti svobostine in uvesti rdečo diktaturo. Agenti Moskve sedaj na široko pripravljajo državljansko vojno in v nekaterih tovarnah se že deli orožje. Napravljen je že podroben načrt o ropanju vojnih skladišč streliva. Prav lahko se zgodi, da bo kmalu prišlo do resnih dogodkov.

Zahteve angleškega delavstva

London, 10. septembra. Reuter poroča iz Plymoutha: Kongres strokovnih organizacij (trade-unions) je soglasno sprejel resolucijo, ki zahteva plačan 14 dnevni letni dopust in 40 urni delovni teden. Kongres je čitanje te resolucije pozdravil z viharim odobravanjem. Nato je kongres sklenil sklicati prihodnjo sejo šele za jutri, da se dotle delavska stranka in njen poslanski klub po eni strani in kongres sporazumeje o skupnem stališču do španske državljanske vojne in o tem predlože poročilo na jutrišnjem zborovanju kongresa. Razen tega bodo jutri sklepali tudi o solidarnosti s francoskim delavstvom.

Hitlerjev proglas proti boljševikom

Nürnberg, 10. septembra. Proglas, ki ga je izdal Hitler za kongres nacionalno-socialistične stranke, pravi med drugim, da se je Nemčija okrepla zato, ker je konsolidirala svoje notranje zadeve. Nemčija želi sodelovati pri miru z drugimi državami, vendar ne more dovoliti, da bi bila na milost in nemilost izročena drugim državam.

Proglas napada nato zelo ostro Sovjetsko Rusijo, ki stoji na čelu mednarodne revolucije. Nemčija se ne boji sovjetskega vpada, ker je Nemčija dovolj močna, da se bo lahko uprla vsakemu boljševiškemu poizkusu. Poudariti pa je treba, pravi proglas dalje, da ta nevarnost je. Na koncu pravi proglas, da si Nemčija želi miru in da je pripravljena sodelovati z vsemi, ki so za mir.

Pariz, 10. septembra. AA. Včeraj je blizu Bar le Duca padlo na tla dvomotorno bombardno letalo. Posadka je bila vsa ubita.

Kongres narodne soc. stranke v Nürnbergu:

Hitler o demokraciji, kulturi, politiki

Nürnberg, 10. septembra. o. Na seji kulturnega odbora v okviru kongresa narodne socialistične stranke je imel Hitler velik govor. V govoru je razglabljal, kakšno vlogo ima kultura v življenju narodov. Narodi in ljudstva sveta žive trenutno v neznosni napetosti, ki pa ni škodljiva. Vsi veliki svetovni boji se lahko razlagajo iz nagona po ohranitvi in iz življenjske volje posameznih ljudstev. Boji našega časa pa so mlačni zaradi tega, ker so nekatera tuja plemena oslabila čistost evropske rase.

Hitler je podčrtal dejstvo, da so v vseh zgodovinskih trenutkih vsiljali preroki, ki so spoznali prave vzroke dogodkov in katastrof. Srečni so tisti narodi, pri katerih ti preroki niso literati, marveč državniki. Razglabljal je dalje o pogojih, pod katerimi je po njegovem mišljenju mogoče ustvariti narodno skupnost s tem, da se omeji svoboda posameznika.

Demokracija še ni ustvarila nobene države, pač pa je demokracija že vse velike države uničila. Demokracija nujno vodi v usodno anarhijo, kajti to, kar je strogo ustvarila, ne more ohranjati šibkost.

Nosilec anarhije v današnjem času je boljševizem. Njegov cilj je, da z neredom oslabi narode sveta in pride sam do cilja. Zdaj smo priča, kako boljševiška anarhija duši in uničuje španske ljud-

ske množice. Pospesevalec boljševiških stremeljenj pa je povsod judovstvo.

Judovski element ni tvoren in nima v sebi nobene ustvarjalne vrednote. Tesna vez je med rušilnim delovanjem judovstva v gospodarskem življenju evropskih narodov in med judovsko umetnostjo. Napačno je mišljenje, da politika in kultura nimata ničesar skupnega. Dan za dnem se prepričujemo o nasprotnem, zato se morata predvsem evropska kultura in evropska vera postaviti v obrambo proti boljševizmu.

Na konca govora je Hitler pozval vse nemške gospodarstvenike, nemške cerkvene poglavarje in pripadnike narodne socialistične kulture, naj zastavijo svoj vpliv, da povsod, tudi v cerkvi in v kulturi obvlada načelo avtoritete. Kakor ni v krščanski dobi bila možna nobena druga kultura, kakor krščanska kultura, tako tudi v narodni socialistični dobi ne more biti drugega, kakor narodno-socialistična kultura.

Z ozirom na prvi včerajšnji Hitlerjev govor podčrtava nemško časopisje zlasti kanclerjeve besede o potrebi, da Nemčija dobi kolonije, ker potrebuje za svojo industrijo surovine. Angleško časopisje pristavlja k temu, da je to sicer res, toda Nemčija naj se rajši udeleži mednarodnih razgovorov in skuša svoje zahteve uresničiti mirno, namesto da kriči.

Dr. Stojadinović utrjuje staro prijateljstvo

Bukarešta, 9. septembra. AA. Rador poroča: Dr. Milan Stojadinović, predsednik vlade in zunanji minister Jugoslavije, je danes ob 10.10 prišel s posebnim vlakom v Bukarešto. Na romunsko-jugoslovanski meji so dr. Stojadinovića pozdravili posebni odposlanci predsednika romunske vlade in jugoslovanski poslanik v Bukarešti g. Kasidolac. Z dr. Stojadinovićem se je pripeljal v Bukarešto tudi romunski poslanik v Belgradu gosp. Aleksander Guranescu.

Bukarešta, 10. septembra. AA. Včeraj popoldne je romunski zunanji minister Viktor Antonescu priredil na čast ministrskega predsednika in zunanjega ministra dr. Stojadinovića kosilo v zunanjem ministertvu. Kosila se je udeležilo 25 oseb. Med drugimi so bili na kosilu predsednik vlade Tatarescu s skoraj vsemi člani vlade, kraljevi poslanik Kasidolac z vsem osebjem poslanstva. Zunanji minister Antonescu je pozdravil dr. Stojadinovića, dasi to ni bilo v programu, in izrekel željo, da naj bi se taki sestanki večkrat ponovili. Nazdravil je jugoslovanskemu kralju in jugoslovanskemu narodu. Na te besede je odgovoril dr. Stojadinović v romunskem jeziku: Setrajesea Romanija Mare (naj živi Velika Romunija). To je izzvalo silno navdušenje vseh navzočih. Po kosilu so vsi odšli v salon, kjer se je stvoril cercle. Po 15 se je dr. Stojadinović odpravil v hotel »Athenes-Palace«, ob 16.30 se je dr. Stojadinović odpravil v zunanje ministertvo, kjer je imel enournou konferenco s predsednikom vlade Tatarescu in zunanjim ministrom Antonescu. Zvečer ob 8.30 je predsednik vlade Tatarescu s soprogo priredil v zunanjem ministertvu svečano večerjo, ki se je udeležilo mnogo odličnikov.

Bukarešta, 10. septembra. AA. Vsi časopisi se zmeraj pišejo z veliko pazljivostjo o obisku jugoslovanskega predsednika vlade in zunanjega ministra dr. Stojadinovića. Podčrtava se izreden pomen za ojačanje tako prijateljstva med Jugoslavijo in Romunijo, kakor tudi za poglobitev odnosajev med državami Male antante.

»Vitorule« podčrtava veliki pomen tega obiska in pravi, da je romunska javnost imela priliko pozdraviti enega od najsijajnejših svetovnih državni-

kov. Ko je dr. Stojadinović v najtežjem momentu jugoslovanske notranje politike prišel na oblast, je imel s seboj že pripravljen program dela, ki ga sedaj z uspehom izvaja. V notranji politiki zastopa stališče demokracije, ki naj poveže v duhovno edinstvo vse jugoslovane. Jasno pa je, da se prehod od avtoritativnega režima k demokraciji ne more izvesti v enem dnevu. Vendar pa se uspehi Stojadinovićevega dela v tej smeri že vidijo in je v enem letu, odkar vlada dr. Stojadinović, že zelo napredovalo pomirjenje duhov. V tem času je dr. Stojadinović ustvaril mnogo zelo značajnih in koristnih reform. Akcija dr. Stojadinovića je doživela polno odobravanje jugoslovanskega mnenja. Tako je na primer tudi sam Zivković, ki je, kakor znano, bil vodja avtoritativne vlade, izjavil, da je pristal na demokracijo in da je avtoritativna vlada potrebna jugoslovanskemu narodu. Gosp. dr. Stojadinović je predsednik največje jugoslovanske politične stranke JRJ, ki je ustanovljena, da bi bila primer ostalim političnim skupinam, da bi se formirale v velike politične stranke, katere bi garantirale in krepile državne temelje.

Pariz, 10. septembra. o. Z ozirom na poskus upora v portugalski mornarici, poročajo, da so vse zveze s portugalsko prestolnico še zmeraj pretrgane. Iz tega sklepajo, da se tam odigravajo važni dogodki. Prišli so glasovi, da se komunistično gibanje v mornarici vse bolj širi. Dospela je tudi še nepotrjena vest, da je včeraj dopoldne neznan vojni ladja bombardirala Lizbono.

Parisko portugalsko poslanstvo priznava, da so zaradi komunistične propagande razmere na Portugalskem postale precej resne in da je sledove te propagande bilo opaziti zlasti v mornarici. Kominterni je hkratu z državljansko vojno v Španiji hotela zaneti revolucijo tudi na Portugalskem, da bi tako ustvarila svoj cilj na španskem polotoku, namreč zvezo iberijskih boljševiških republik, ki bi obsegala Portugalsko, Španijo, Kata-

Portugalska komaj ušla revoluciji

Pariz, 10. septembra. o. Z ozirom na poskus upora v portugalski mornarici, poročajo, da so vse zveze s portugalsko prestolnico še zmeraj pretrgane. Iz tega sklepajo, da se tam odigravajo važni dogodki. Prišli so glasovi, da se komunistično gibanje v mornarici vse bolj širi. Dospela je tudi še nepotrjena vest, da je včeraj dopoldne neznan vojni ladja bombardirala Lizbono.

Parisko portugalsko poslanstvo priznava, da so zaradi komunistične propagande razmere na Portugalskem postale precej resne in da je sledove te propagande bilo opaziti zlasti v mornarici. Kominterni je hkratu z državljansko vojno v Španiji hotela zaneti revolucijo tudi na Portugalskem, da bi tako ustvarila svoj cilj na španskem polotoku, namreč zvezo iberijskih boljševiških republik, ki bi obsegala Portugalsko, Španijo, Kata-

Naš mladi kralj na severni meji

Maribor, 9. septembra.

Naša severna meja je danes pozdravljala visokega in redkega gosta. Nenadoma je obiskal obmejne kraje naš mladi kralj Peter II. ter si ogledal vso mejo od Radgone do Koroške. Svoje se je odpravil kralj z dvornim vlakom z Bleda. Vlak je vozil vso noč ter dospel danes jutraj ob 8. v Ljutomer, kjer je kralj s svojim spremstvom izstopil. Tam ga je pričakoval ravnatelj bano-vinskega arhiva v Mariboru prof. Franjo Baš, ki je spremljal kralja na njegovi poti ob meji ter mu razkazoval znamenitosti naših severnih krajev. V Ljutomeru je kralj s spremstvom presedel v avtomobil in se odpravil proti severni meji v Moto, na Kapelo, v Slatino Radenci, v Radgono, Apače, Čmurek, na Velko, St. Ilj, Pesnico, kjer je kralj s svojim spremstvom odšel v gostilno Kerenc ter južinal — južno mu je pripeljal posebni dvorni avtomobil — ter iz Pesnice v Maribor. V Maribor je prišel okoli 11. ure dopoldne. Pred Kančevo trgovino, kjer je kralj kupil nekaj filmov, se je že zbralo številno občinstvo, ki je videlo dvorni avtomobil ter je kralja pri prihodu iz trgovine navdušeno pozdravljalo. Kralj se je nato peljal po Gregorčičevi ulici ter se ustavil pred starim mešnim pokopališčem.

Mladi kralj je zavlil na pokopališče. Prva pot mu je bila na grob velikega slovenskega prosvetitelja svetniškega škofa Antona Martina Slomška. Pred kapelico, v kateri naš veliki buditelj počiva, se je kralj ustavil ter z resnim obrazom pazljivo poslušal razlaganje prof. Baša, ki je kralju pripovedoval, kdo je bil Slomšek in kaj pomeni sedaj nam Slovincem. Kralj se je dolgo pomudil pri grobu, potem pa je obiskal še grob prvega slovenskega časnika Tomišča. Obisk mladega kralja na Slomškovem grobu je na vse Mariborčane globoko deloval ter je napravil zelo lep vtis. — Po šolah se je zvedele, da je kralj v Mariboru in ravnatelj so pustili mladino, da pozdravi dragega gosta. Okrog avtomobila se je zgrnilo na stotine in stotine radostnih otrok in odraslih ljudi, vsi so navdušeni vzklíkali in pozdravljali mladega kralja, ki je skromno in ves vesel prikorakal s pokopališča ter se vedel v avto. Vozil se je nato

po mestu, zavlil na Pobrežje, da si je ogledal Maribor z dravskega brega, zapeljal se na Mariborski otok, kjer se je nekaj minut mudil v kopališču. Povsod je delal s svojim aparatom posnetke. Okoli pol 12. je zavlil avtomobil proti Koroški cesti ter se odpravil v smeri proti Dravogradu. V Otiškem vrhu ga je čakal dvorni vlak, v katerem je kralj imel kosilo. Iz Otiškega vrha se je odpravil z vlakom skozi Mislinje in Savinjsko dolino v Celje in nato naprej na Bled.

Nj. Vel. kralj Peter v Celju

Celje, dne 9. sept.

Že v dopoldanskih urah se je razširila danes po Celju vest, da obišče danes Celje Nj. Vel. kralj Peter II. Med celjskim občinstvom je navladala zaradi tega velika radovednost, žal ni nihče vedel, ob kateri uri dospe mladi kralj v Celje.

Ob 16.39 je res pripeljal na celjsko postajo po savinjski progi dvorni vlak, s katerim se je vozil mladi kralj s svojim spremstvom. Na postaji so pričakali visokega gosta predstojnik mestne policije g. Törnär, okrajni podnačelnik g. Svetina in komandant žandarmerije. Vlak je obstal na celjski postaji 10 minut in je Nj. Vel. z nekaterimi člani svojega spremstva tudi izstopil. Visoki gost je stopil na peron, in v trafiki na postaji kupil nekatere stvari. Nato je s perona celjskega kolodvora fotografiral razvaline starega gradu, ki se s perona vidijo zelo lepo, nekatere točke na hribu sv. Jožefa ter dvorni vlak. Med tem časom se je nabralo pred kolodvorom veliko celjskega občinstva, ki je prav kmalu zvedelo za prihod odličnega gosta. Zalibog je bil peron za občinstvo zaprt in ljudje mogli videti mladega vladarja šele, ko je vlak ob 16.49 nadaljeval vožnjo proti Zidanemu mostu. Nj. Vel. je gledal skozi okna svojega voza. Celjani so pa mladega kralja živahno pozdravljali izpred izhoda na postaji z mahanjem z rokami. Mladi kralj je odzdravil z roko. Občinstvo je z žalostjo sprejelo na znanje vest, da ne sme na peron, da bi moglo pozdraviti visokega gosta iz neposredne bližine.

Ob trgatvi, ogromne količine starega vina po kletih

Težave našega vinogradništva

Zagreb, 10. septembra. V Zagrebu je bila te dni anketa, ki je velike važnosti za naše vinogradnike, posebno pa za način, kako postaviti na trg čim večje množine vina, ki stojijo v kletih in ga ni mogoče prodati. Anketa so prisostvovali številni zastopniki Trgovske zbornice, Gospodarske sloge, Zveze vinogradnikov, Združenja gostilničarjev in veletrgovcev z vinom. Predsednik Trgovsko-industrijske zbornice dr. Krasnik je v svojem govoru poudaril, da se vinogradništvo pri nas nahaja v izredno težavnem položaju in da potrošnja vina leto za leto rapidno pada, s tem vred pa pada tudi izvoz vina. Posebno težko je stanje vinogradništva v Dalmaciji. Pred letošnjo trgatvijo je videti povsod po kletih še ogromne množine starega vina, ki ga ni mogoče prodati niti za nizko ceno, tako da morajo vinogradniki pri vseh svojih velikih zalozah vina še stradati in nimajo niti obleke. Mnogo se je govorilo tudi o tem, ali je vino luksuz ali ne. Poudarjali so, da ne more biti govora o kakem tovrstnem luksuzu, kajti pri nas odpade letno na osebo komaj 20 litrov vina, dočim ga pride v Franciji in na Španskem 156 litrov. Posebno važno je vprašanje grškega suhega grozdja. Treba bi bilo ukiniti tudi visoke trošarine, kajti s tem

bi se povečala potrošnja vina v vsej državi. Na zborovanju je bilo tudi govora o sušmarstvu, ki ga je treba na vsak način odpraviti. Če pa ne bi bilo visokih trošarin, bi tudi sušmarstva bilo konec. Zastopniki vinskih veletrgovcev so se posebno zavzemali za to, da se prepove proizvodnja kisa iz očetne kisline, ker bi tudi to povečalo vinsko potrošnjo. Zastopnik Gospodarske sloge zahteva, da Trgovska zbornica v svoji resoluciji zahteva od oblasti, da se uvede posebna zadržna tarifa poleg redne pri zameni vina za žitarice in sicer, da se železniški prevoz zmanjša za 50%. Anketa je končno sklenila, da se zaprosi za ukinitve trošarine na vino, trošarine na vinski kis, ukinitve davka na poslovni promet na vino, da se za vino v steklenicah ne plačuje večjih davkov kakor za ostalo vino in da se glede trošarine vinski trgovci izenačijo s proizvajalci. Za izvoz vina pa je treba uvesti večjo propagando, trgovinske delegacije, ki sklepajo trgovinske pogodbe, pa naj posebno gledajo na ta važni izvozni artikel.

Predsednik Trgovske zbornice je vsem navzočim obljubil, da se bo na vsi moč zaval za interese vinogradništva in da bo upošteval vse upravičene prošnje in zahteve vinogradnikov.

Paragraf na lovu

Ljubljana, 10. sept.

Strel na posestnika

Pri Sv. Florjanu, okraj Gornji grad sta pred nekaj dnevi dve neznanca roparja vdrla v hišo posestnika Jožefa Stigliča. Zahtevala sta od njega denar. Ko pa se je posestnik začel braniti in se jima ni hotel vdati, je eden od roparjev potegnil samokres in ustrelil proti Stigliču. Ko je Stiglič zagledal v roparjevih rokah revolver se je z naglo kretnjo umaknil, tako da je ropar s svojim strelom zgrešil. Roparja sta se očitno ustrašila strela, in sta pobegnili. Eden od roparjev je oblečen v usnjati športni jopič, na glavi pa ima čepico s kordom »SHS«, obut pa je v »Bata« gumijaste čevlje.

Neznan obešenec

Pred nekaj dnevi so našli v gozdu blizu Brdca občina Dobrna obešeno nepoznano moško truplo.

Mariborske tekstilne tovarne zopet delajo

Maribor, 10. septembra.

V stavkovnem pokretu v mariborskih tekstilnih tovarnah so se začele izpremembe. Po posameznih tovarnah so se začela pogajanja, ki so že delno uspešna. Včeraj dopoldne so se vršila pogajanja v obeh tovarnah pletenin, in sicer pri »Zorici« in »Jugoekti«. Bengerjevo podjetje »Zorica« je sklenilo začasno kolektivno pogodbo, v kateri priznava splošna določila osnutka splošne kolektivne pogodbe, ki jo zahteva delavstvo vse Slovenije, tarifa, ki jo bo sedaj plačevalo delavstvu, pa je še mnogo višja, kakor bi bila po omenjenem osnutku.

Strah Zagreba, razbojnik Brakuš, prijet

Zagreb, 10. septembra.

Nad dva meseca je po zagrebški okolici strahoval in ropal razbojnik Brakuš. Ta razbojnik je bil strah in trepet vse okolice ne toliko zaradi svojih zločinov, temveč zaradi drznosti, ki jo je pokazal pri svojem delu. Pogostokrat se je znašel v najkritičnejših položajih, v zagatah, ki so ga vanje spravili detektivji, pa je vendar zmerom odnesel zdravo kožo, včasih še tako, da je za njim za nekaj dni sploh izginila vsaka sled. Skoro dva meseca so zagrebški detektivji prežali za njim, vendar se je skozi njihove vrste znal prikrasti in izogniti pri opankih njegove trgovine.

Šele včeraj se je posrečilo štirim zagrebškim detektivom, da so Brakuša dobili v svoje roke. Že prej je policija prijela dva sodelavca tega razbojnika. Pred mesecem pa je prišel Brakuš v neko gostilno v Bijeniku in začel strahovati gostilničarja in vse goste z dvema nabitima revolverjema. Ko je odšel je gostilničar novico naglo javil v Zagreb. Armada detektivov se je oblekla

v kmečke obleke in začela preiskovati vso okolico. Dva detektivja sta se srečala med potjo z Brakušem, ki ju je takoj spoznal in začel nanju streljati. Sicer ni zadel, vendar pa je pobegnil. Preselil se je za nekaj kilometrov dalje, pa so ga tam spet zapazili žandarji. Pa se jim je spet izmuznil. Videl je, da mu je policija povsod za petami in se je zato vrnil med oglatje na Zagrebški gori. Toda tudi trol ga je policija zavohala. Zvedela je, da se Brakuš vsak dan vozi prodajati oglje v neko vas. Obkolila je včeraj klanec in čakala nanj. Res jo je primahal s konjem. Nenadno se je znašel pred njim detektiv in ga zagrabil za roke. Še preden je mogel zgrabiti za svoj nabiti revolver, so ga že zvezali. Vsa okolica se je oddahnila.

Naročajte in širite

„Slovenski dom!“

Turški časniki v Ljubljani

Ljubljana, 10. septembra.

Danes dopoldne so prispeli z belgrajskim brzovlakom, ki je imel 20 minut zamude, turški novinarji, ki potujejo po Jugoslaviji. Med odličnimi turškimi gosti so gg. Junus Nedi, lastnik in direktor lista »Džunhurijet«, Asim Us, narodni poslanec in urednik lista »Kurunc«, Fahih Rushi Atai, narodni poslanec in urednik lista »Uluse« iz Ankare, Kazim Sinasi, lastnik lista »Aksame«, in Ahmed Emin, glavni urednik »Tanac«. Turški časniki so bili že v Belgradu, včeraj pa so prispeli iz Zagreba, kjer so jim stanovski tovariši priredili lep sprejem, ban dr. Ružič pa slavnostno večerjo.

V Ljubljano so turški novinarji prispeli v spremstvu referenta v Centralnem presburoju g. Lukačevića in dveh urednikov iz Belgrada. Na ljubljanskem kolodvoru so turške časnikarje

sprejeli njihovi stanovski tovariši, člani Novinarskega združenja, sekcije Ljubljana. V imenu bana dr. Marka Natlačenja je turške časnikarje pozdravil zastopnik Centralnega presburoja pri banki upravi g. Zobeč, v imenu župana dr. Adlešiča pa je gostom izrekel dobrodošlico podžupan gosp. dr. Ravnihar. V imenu Novinarskega združenja pa je svoje stanovske tovariše pozdravil predsednik združenja g. Virant. Ljubljanski časnikarji so svojim gostom izročili tudi lepe šopke cvetja.

Po prisrčnem sprejemu na kolodvoru so turški časnikarji v spremstvu ljubljanskih tovarišev odšli v mesto. Ob pol dvanajstih je v Nebotičniku prijateljski sestanek med turškimi in ljubljanskimi časnikarji, ob pol ene pa priredi mestna občina na fast gostom svečano kosilo.

Turški novinarji ostanejo v Ljubljani najbrž le danes, nakar si bodo ogledali ostale predele Slovenije, posebno Gorenjsko.

Tovarna Westen zopet dela

Celje, 10. septembra.

Spor v tovarni Westen, ki je trajal 14 dni, je srečno končan in bo v prvih dneh prvega tedna delavstvo pričelo z delom in tovarna z rednim obratovanjem. Včeraj zvečer je imelo delavstvo, ki se je nabajalo še vedno v tovarni, kratko zborovanje, na katerem je poročal predsednik stavkov-

Požar v Tomačevem

Ježica, 10. septembra.

Nocojšnjo noč je do tal pogorelo znano kopališče v Tomačevem, last bratov Jerkov iz Črnuče. Kako je požar nastal, še ni ugotovljeno. Kopališče je imelo skupaj 70 kabin ter je bilo postavljeno pred dvemi leti. Poleg kopališča je stala tudi lesena baraka tomačevskega gostilničarja g. Finžgarja, v kateri je nocojšnjo noč gospodar tudi spal. On je tudi prvi zapazil ogenj v kopališču, in sicer ob dveh zjutraj. Tomačevci so pohiteli klicat gasilce v bližnje Stojice, ki so brž pohiteli z brzgalno proti Tomačevu, toda sredi poti so se obrnili, ker so ugotovili, da je medtem kopališče že do tal zgorelo. Zavarovano je bilo kopališče pri zavarovalnici »Dunav«.

Celjske novice

Celje, 9. septembra.

Redni občni zbor Katoliškega prosvetnega društva v Celju bo v ponedeljek, dne 14. sept. ob 8 zvečer v Domu. Samostojne predloge morajo člani in odseki izročiti odboru pismeno pred občnim zborom.

Redna seja celjskega mestnega sveta bo v petek ob 6 zvečer v posvetovalnici mestnega poglavarstva. Na dnevnem redu so poročila odsekov.

Propagandni table-tenis turnir se je vršil v nedeljo ob priliki športnega dne SK Olimpa v gostilni Jugoslovan v Gaberju. Sodelovali so ZSK Hermes iz Ljubljane, SK Celje, SK Jugoslavija, SK Atletik in SK Olimp. Hermežani so zasedli prvo, Celjani pa drugo mesto. Nepričakovano so zmagali Atletiki nad SK Jugoslavijo s 3:1. Pokazali so zelo lepo igro. Najboljša celjska igralca Čoh in Furlan oba člana SK Jugoslavije sta izpadla nasproti Fabjanu in Vidmarju od SK Atletika.

Žrtve nesreč. Levec Antonija, služkinja iz St. Janža pri Velenju, stara 29 let, je doma padla s kolesa in si zlomila desno nogo. — Tlakar Alojz, 67 letni prevzičkar iz Hrastrnika, se je pred dnevi pri brušenju kose vrezal v desno roko. Za nekaj dni je sledila zastrupitev krvi in je moral Tlakar iskati pomoči v bolnici. — Baloh Silva, hči dijaka rudarske šole v Celju, stara 1 leto, je padla v ponedeljek, ko se je mudila na obisku pri svoji stari materi v St. Janžu pri Velenju, postelje in si zlomila levo roko.

Športnega dne SK Planine v Ljubljani se je na praznik udeležilo tudi 6 članov celjske SK Jugoslavije, ki so tekmovali skoraj v vseh disciplinah lahke atletike.

Za naš bombaž

Belgrad, 10. septembra. Na včerajšnji seji gospodarsko-finančnega odbora ministrov so med drugim tudi sprejeli uredbu o odkupu domačega bombaža, uredbu, ki so jo že del časa pripravljali. Sprejeli so jo na predlog kmetijskega ministra in sporazumno s kmetijskim ministrom.

Naloga te uredbe je, onemogočiti razširjenje kulture bombaža v naši državi, zlasti v Južni Srbiji, kjer je za to največ pravnih pogojev. Uredba zlasti jamči višje odkupne cene za domači bombaž, ki bo storil to kulturo rentabilnejšo od kulture opija, s tem bo pa dal pridelovalcem možnost, da v čim večjem obsegu goje bombaž namesto drugih manj rentabilnih kultur.

Bolgarski veterinarji v Jugoslaviji

Belgrad, 9. septembra. AA. V drugi polovici meseca septembra bo obiskalo našo državo 45 veterinarjev iz Bolgarije, članov zveze bolgarskih veterinarjev. Vrnili bodo obisk Jugoslovanskemu veterinarskemu združenju, čigar člani so maja lanskega leta obiskali več bolgarskih mest. Na potovanju po Jugoslaviji bodo bolgarski veterinarji odšli na Oplenac in položili venec na grob pokojnega kralja. Nato pojdejo v Novi Sad ogledati si žrebčarno »Karagorjevo«, potem v Zagreb, Križevce, Ljubljano, na Bled, v Split, Dubrovnik, Sarajevo in Vrnjačko banjo.

Bolgarski veterinarji se pripeljejo v Belgrad 15. septembra z niskim brzim vlakom.

Tour de Romanie

V sedmi etapi Oradea Mare-Timisoara so se tekmovalci plasirali: 1. Tudose (Romanija) 7:30, drugi Kutschbach (Nemčija) in tretji Prosinek. Vsi trije so privozili v istem času na cilj. Grgec je padel na peto mesto, Abunar je pa odstopil od nadaljnega tekmovanja.

V osmi etapi Timisoara-Turn Severin (232 km) je startalo samo še 25 vozačev. Prvi je prišel na cilj Francoz Gallier, drugi Grgec, tretji Prosinek, četrti Hanuk (Romanija) in peti Kutschbach (Nemčija). Planus moštev: 1. Romanija, 2. Jugoslavija, 3. Francija, 4. Nemčija.

Ljubljana - Jugoslavija

se srečata v nedeljo v prvi ligaski tekmi.

Prvo kolo ligaškega nogometnega prvenstva, ki se prične v nedeljo, je kompletno. V Belgradu igra BSK in Hajduk, v Zagrebu HASK in BASK

Vojvoda Kentski v Sloveniji

Ljubljana, 10. septembra.

Z jutranjim zagrebškim brzovlakom sta prispela iz Dalmacije v Slovenijo vojvoda in vojvodinja Kentska. Visoka gosta sta takoj nadaljevala pot na Gorenjsko. Verjetno bosta gosta Nj. Vis. kneza namestnika Pavla na Brdu pri Kranju.

Arnavtka prevarala s feredžo sodišče

Pristansko sodišče se bo v kratkem bavilo s posebnim dogodkom, kakršnega še niso doživeli. Julija lanskega leta sta dva brata Alitoviča iz krvine osvete ubila Muslijo Neziroviča ob navzočnosti njegove žene. Oblasti so monila kmalu prijele in spravile za zapah. Družina ubijalcev in njih prijatelji so skušali na vsak način rešiti oba ubijalca iz zaporov. Ni jim uspelo, nakar so skovali prav preprečen načrt. Ko so začeli prihajati pozivi na sodišče k razpravi v Prištini, so sorodniki obeh ubijalcev podkupili občinskega tajnika in nekega kmeta, da sta poziv za ženo ubitega, ki bi morala na sodišče kot priča in zasebna udeleženka, zadržala in ga izročila neki drugi ženski v vaši, ki je bila v sorodstvu z ubijalcema. Naučila sta jo, kako mora pred sodiščem govoriti, da bo uverila sodišče, da je ona prava žena ubitega Muslije. Arnavtke imajo namreč tudi pred sodiščem zakrite obraze. Ta ženska je vedela, da mora čisto drugače prikazati uboj in reči, da je ubiti prvi napadel Alitoviča, nakar sta ga onadva v obrambi ubila. Odgovorela bi se nato tudi vsaki odškodnini in kazenskemu preganjanju. Res se je ta ženska pojavila pred sodiščem in odigrala svojo naučeno vlogo. Nihče ni dvomil v njeno izpoved, nakar je sodišče na podlagi njene izpovedi razsodilo, da se ubijalca oproščata vsake kazni in plačanja odškodnine. Ko sta se pa ubijalca spet pojavila v domači vasi, je vdova šla na sodišče v Prištino. Tam so ji povedali, da je sama kriva zaradi svoje izpovedi. Seveda se je izkazalo, da je bila vese prevara, nakar je sodišče takoj obnovilo preiskavo in zaprlo tudi občinskega tajnika in kmeta, ki sta vse izvedla.

Volk z zvoncec in klepetcem

Pri Tutinu sta pred nekaj dnevi dva kmeta ugnala velikega volka. Ko je Muharem Arnautbegović spal v svojem blevu, je nenadno začel meketanje ovac. Ob mesečini je zagledal dva volka. Muharem je oprezno skočil v stajo in odprl odprtino, skozi katero se meče gnoj. Sam pa se je skril med ovce. Kmalu sta zverini opazili odprtino, pa je volk takoj skočil skozi njo v stajo, Muharem pa je naglo zaprl odprtino. Volk se je splašil in je divjal po staji. Končno pa je Muharemu le uspelo zgrabiti volka okrog vratu tako, da ga je pritisnil k tlom. Vendar se je volk na vse načine branil in bi Muharem moral najbrž odnehati, če mu ne bi prišel na pomoč njegov brat. Zvezala sta volka za noge in glavo, a v gobec sta mu zatlačila kos železa in ga z žico pričvrstila na vrat. Zjutraj pa sta brata volka našemila, mu navezala z žico razne cunjce, nato pa še privezla klepetec in ovčji zvoncec pod trehuh. Vse pa z močno žico. Nato sta ga nagnala v planino. Volk je sedaj preplasil vse svoje tovariše in že naprej oznanja pastirjem svoj prihod z zvonjenjem. A najbrž ne dolgo, ker ga bodo drugi volkovi sami raztrgali.

Evropski kongres manjšin

Kakor vsako leto, bo tudi letos v Zenevi kongres evropskih narodnih manjšin, in sicer v Zenevi dne 16. in 17. septembra. Kongres bo obravnaval vse zamotane vprašanja narodnih manjšin, ki so večkrat povod naraščajoče napetosti v Evropi. Zavzel pa bo tudi svoje stališče do predlogov o reorganizaciji Zveze narodov, ki morda za nikogar niso tako pomembni kakor za narodne manjšine. Predsednik teh kongresov, dr. J. Vilfan pravi v vabilu, da ima letošnji kongres spričo današnjega političnega položaja še večji pomen kakor dosedajni kongresi te vrste.

ter Gradjanski in Concordia, v Sarajevu pa Slavija in Slavija Osijek ter končno v Ljubljani

Ljubljana : Jugoslavija

Moštvo Jugoslavije se nahaja v zelo dobri formi, kar dokazujejo njene krasne zmage v zadnjih srečanjih z BSK in njeno gostovanje na Dunaju, kjer je s svojo lepo igro navdušila razvijeno Dunajsko športno publiko. Takih laskavih pohval že dolgo let ni prejelo v inozemstvu nobeno Jugoslovansko moštvo.

Moštvo našega ligaša naj se zaveda, da gre v nedeljo za prve točke. Tehnični superiornosti Jugoslavije naj zopertstavi svoje znane odlike: hitrost, vzdržljivost, oster start, prodornost in voljo do zmage, ki so večkrat odločilni faktor za doseg uspeha proti močnejšemu in rutiniranejšemu nasprotniku.

Slovenska športna javnost želi svojemu zastopniku dober začetek v velikih borbah, ki ga čakajo!

Ljubljana danes

Koledar

Danes, četrtek, 10. septembra: Nikolaj Tol. Jutri, petek, 11. septembra: Prot in Kij.

Nočno službo imajo lekarne: mr. Sušnik, Marjini trg 5; mr. Kuralt, Gosposvetska cesta 10; mr. Bohinec ded., Rimska cesta 31.

Po toči zvoniti — je prepozno... Za prijetno 6dnevno potovanje po solnčni Dalmaciji z avtom in z ladjo, pa se še lahko odločite. — Pojasnila pošilja uprava »Po božjem svetlu«, Ljubljana, Wolfova ulica 1-11.

Učni tečaji za srednješolce S 14. septembrom se odprejo za dijake učni tečaj, v katerem se pripravljajo za nižji in višji tečajni izpit. Ta tečaj pripravljajo zlasti onim, ki ne smejo ponavljati razreda. Redni dijaki pa dobe pomoč v vseh predmetih. Informacije in vpisovanje dnevno od 9 do 12 na Tyrševi cesti št. 62 pritrilje, zraven nove III. državne realne gimnazije.

Razpis tekme harmonikarjev, ki na velesjem vabi harmonikarje z vseh strani domovine, je zbudil med temi narodnimi umetniki največje zanimanje. Dolga vrsta naših najbolj znanih mojstrov je že prijavljenih, med njimi je pa tudi več novih nevarnih konkurentov, da bo tekma v nedeljo najbrž nudila velika presenečenja. Kdor se še ni prijavil, naj to stori takoj!

Belokranjci pridejo v Ljubljano, da pokažejo svoje prelepe narodne plesne igre in običaje. Njihov dan je v nedeljo, dne 13. t. m., izvajajo svoje plesne ob 15 popoldne na igrišču Ljubljanskega Sokola v Tivoliju. V Dravski banovini nimamo nikjer toliko tako različnih in tako starih običajev, kakor jih imajo ravno naši Belokranjci. Veak kraj ima nekaj posebnega, nekaj izrazito lepega in v narodopisnem oziru izredno zanimivega. Crnomeljci in Metličani nam bodo pokazali svojih osem običajev, izmed katerih še prav posebno opazujemo na Robčice, Resetca, Petelinji boj in Turn, ki jih bomo imeli v nedeljo, dne 13. t. m. prvič priliko videti v Ljubljani. Vse Ljubljančane in posetnike Ljubljanskega velesjema vabimo, da posetijo prireditelje Belokranjskega dne, katero sta pripravila Folklorni inštitut Glasbene Matice Ljubljanske in Društvo Belokranjci v Ljubljani. Vstopnice v knjižarni Glasbene Matice, v nedeljo pa od 14 pri vzhodu na letno telovadnico.

Državni konservatorij v Ljubljani opozarja na vrstni red sprejemnih izpitov. Danes ob pol 10 je v sobi št. 20 sprejemni izpit iz solopetja, ob 10 pismeni izpit iz harmonije, popoldne ob triletni 4 uštni izpit iz harmonije, ob pol 5 popoldne je ravnatelj sprejemni izpit iz violine. Jutri v petek, dne 11. t. m. ob 9 pa začno sprejemni izpiti iz klavirja, popoldne ob 4 je sprejemni izpit iz orgel, ob 5 pa za čelo in kontrabas. V soboto, dne 12. t. m. ob 4 popoldne so sprejemni izpiti za klarinet, rog in trobento. Razdelitev urnika je v ponedeljek, dne 14. t. m. od 15 dalje v Hubadovi dvorani. V torek, dne 15. t. m. začne redni pouk. Vpisuje pisarna konservatorija v dopoldanskih urah.

Repertoar Narodnega gledališča v Ljubljani

Opera.

Začetek ob 20. uri.

Četrtek, 10. septembra: Traviata. Izven. Znižane cene. Petek, 11. septembra: Zaprt.

Gostovanje gosp. Rijavca Josipa v naši operi. Po daljšem presledku bo našemu občinstvu zopet dana prilika, da čuje našega odličnega tenorista gosp. Rijavca v partiji Edgara v Donizettijevi operi »Lucia di Lamermoor«. Naš gost, ki je imel pred kratkim velik uspeh pri svojem nastopu v Leningradu, bo pel partijo Edgara v slovenskem jeziku.

Radio

Programi Radio Ljubljana

Četrtek, 10. septembra: 12.00 Reprodukcijski koncert česke glasbe 12.45 Vreme, poročila 13.00 Glas, spored, obvestila 13.15 Vse močje, kar kdo hoče (plošče pa želja) 14.00 Vreme, poročila 15.00 Skladbe komponistov Paula Lankova (g. Radoljki orkester) 19.00 Glas, vreme, poročila, spored, obvestila 19.30 Nae. ura: Kraska Jama — čudo slov. kraskega podzemlja (častnikar Janko Hafner) 19.50 Jan Kiepura poje (plošče) 20.10 Slovenščina za Slovence (g. dr. Rudolf Kolarič) 20.30 Koncert moskovega zbora »Sloga« 21.15 Operetna glasba (Radijski orkester) 22.00 Glas, vreme, poročila, spored 22.20 Harmoniko igra g. Stanko Avgust.

Drugi programi

Četrtek, 10. septembra: Belgrad 1. 20.00 Skandinavski večer 22.00 Kavarinska godba — Belgrad 11. 20.00 Ples morske na Koroli (Kulundzije) — Zagreb: 20.00 Prens za Belgrad 22.15 Plesna glasba — Dunaj: 19.30 Vojaška godba 22.10 Zdravni koncert 23.45 Plesna glasba — Bdimpešta: 19.30 Igra 21.40 Klavir 23.30 An. Glasba — Praga: 19.10 Kalmanova opereta — Grofica Marica 21.00 Orkester in solisti 22.30 Koncert českega noveta — Varšava: 19.00 Vojaška godba 21.00 Vokalni koncert 21.25 Mozartov kvartet 22.15 Laska glasba in vpletna glasba — Vsa Nemčija: 20.00 Prens za narodnosocialističnega kongresa v Nürnbergu (vojaška godba) — Beromünster: 20.00 Leharjeva opereta »Vesela vdova«.

Iz Cerknice

Cerknica, 9. septembra.

Desetletnica SK Javornika. Agilni rakovski klub SK Javornik je na Marjin praznik proslavil desetletnico svojega delovanja. Priredil je vsakoletni športni dan, katerega so se poleg domačih atletov udeležili še zastopniki iz Cerknice, Begunje, Borovnice, Vrhnike in Mengša. Dopoldne so bila tekmovanja v lahki atletiki in ping-pongu, kjer so se prav lepo odlikovali atleti: Milč, Jaklič, Braniš, Čarneluti, Bučar, Kržič, Mršek, Urbas in drugi. Popoldne pa sta bili nogometni tekmi. Po končanih tekmovanjih so zmagovalcem, ki so zasedli prva tri mesta, izročili okusno izdelane priznanice, ki jih je izdelal akademik Branišek Franc iz Cerknice.

Fantovski dan na Križni gori. Naši fantje se marljivo pripravljajo, da bo njihov dan, 22. t. m. na Križni gori kar najlepše uspel. Na taboru govorijo urednik »Slovenskega doma« gosp. Mirko Javornik, g. Pernišek ter salezijanec Stefan Temlin. Fantje, pridite na Križno goro, da vas bodo videli tudi tisti, ki mislijo, da slovenskih fantov ni več. »Slovenski dom« je eden najboljši in najcenejši opoldnevnik. Ker je zveza avtobusa z vlakom taka, da časopis dobite še isti dan, zato ga naročite čim prej pri kolporterju Potočniku, ki vam ga bo prinesel na dom. »Slovenski dom« stane komaj 12 Din mesečno.

Cudodelna roža jerihonska

Sličica z velesjema

Ljubljana, 10. septembra.

Med drugimi atrakcijami in neatrakcijami letošnjega jesenskega velesjema zbuja nemalo pozornost tudi možakar s častljivo sivo brado, ki se je s svojo stojnico utaboril v drevoredu med kostanj. Po vsem videzu je zastopnik židovske rase. Ze od daleč zasliši njegov zategli pridigar-ki glas, ki ima v sebi toliko tragičnega in komičnega obena, da te presene. Obstanek, poslušaj in ne veš, ali naj bi se smejal in jokal nad vsemi strahotami in žalostmi življenja, ki jih bradač z besedami in kretnjami koplji pred teboj. Na dolgo in široko razlaga naše trnjeve poti, iz preteklosti v bodočnost gledajo njegove prerokove oči.

Pa ni mož s častljivo brado samo modrijan in pridigar. V njem so tudi nadomumljive podtalne sile, ki s prodornostjo močjo grebejo vate in ti z nezmožljivo natančnostjo povedo, kakšen je bil na primer dan, ko si bil rojen: petek ali svetek. In še mnogo več: samo dan in mesec rojstva ti je treba povedati in on — jasnovidec — ki mu nobena stvar na svetu ni skrita, izmeri tvojo pot v preteklost nazaj in ti našteje let, kolikor ti jih je življenje pač naprtilo na rame.

Ljudje gledajo, poslušajo, nekateri ne razumejo niti besedice (mož govori nemško z nekim čudnim tujim akcentom), ker pa je vse njegovo vedenje zavito v nekakšno eksotično mistiko, vztrajajo do konca. Pred njim na mizi leži navaden samovar, iz katerega se skrivnostno kadil. Za tem dimom govori mož in njegov obraz počasi prehaja v ekstazo.

Gorje ti, če si predrzneš samo z eno besedo motiti gostobesedni izliv predavateljevih globokoumnih razlagljanj! Ostro te ošinejo njegove oči, z njegovega jezika pa sikne vate strup, da obmolkeš, kakor da te je pičil gad. Človek božji,

Še o bežigraski gimnaziji

Ljubljana, 10. septembra.

Izvedli smo, da se je na III. državno realno gimnazijo, ki dobi v kratkem novo šolsko poslopje za Bežigradom, vpisalo nad 1300 dijakov (dijakinja zaenkrat na zavodu ni bilo in jih tudi niso vpisovali) ali 28 razredkov. Poslopje pa je po narčtu grajeno tako, da ima le 21 učilnic. Razredi imajo nadalje tak obseg, da gre vanje največ do 50 učencev. To se pravi, da je poslopje že zdaj za 7 učilnic premajhno. Omenjamo to, ker smo že zadnjič kratko naznačili, kako Ljubljani manjka šolskih prostorov za številno učeno se mladino. Izhod iz zadrege ne bo preveč prijeten: prvi razredi bodo imeli najbrž popoldanski pouk. Rešitev ne bo nič preveč idealna: zopet bo nekaj učilnic zasedenih ves dan, zračenje in snajenje bo površno, otroci se bodo pozno vračali domov, posebno še oni, ki se bodo vozili z vlakom.

Glede dohoda in dovoza v novo šolsko poslopje bo sploh nekaj težav. V novem šolskem letu

zavedaj se svoje brezpomembnosti in neznatnosti sprico tako zamotanih in daljnosežnih problemov, ki jih nezmotljivo filozof, psiholog in jasnovidec rešuje pred teboj! Ponižno skloni glavo in naj ti bo sveto vse, kar slišiš tvoja ušesa in vidijo tvoje nevredne oči!

Mož govori, govori, ljudje čakajo nečesa čudežnega, še nikoli videneega — koncem koncev pa vendarle izvedo, za kaj prav za prav gre. Za čudodelno rožo jerihonsko gre, ljudje božji, za tielo rožo, ki ima v sebi vse lastnosti življenjskega eliksirja, kar vsak razume za klistir. Da, za nič več in nič manj ne gre, kot za tak življenjski »klistir«, ki bo rešil človeštvo vseh trpljenja in gorja. Čudodelna jerihonska roža ima v sebi takšno zdravilno moč, da ozdravi vse bolezni, če pijes čaj, narjezen iz tega zelišča. In če si zdrav kot riba, nikar od jerihonske rože proč! Če je za zdravljenje ne moreš uporabiti, ti bo služila za okras stanovanja. Kajti ni roža jerihonska navadna roža; polži jo v vrela ali mrzlo vodo — in bo zvezetela pred teboj kot bi mignil.

Da jerihonska roža v vodi razgrne svoje skrivnostne lističe, verjameš, ker vidiš na lastne oči. Ampak da bi imela takšno zdravilno moč...? Malo verne se nasmeheš, tedaj pa že zagrmi nad tvojo grešno glavo pridigarja ogorčen glas: »Nicht lachen, meine Herrschaften, nicht lachen! Hier giebt es gar nichts zum lachen! Das sind ernste Sachen für das ganze Leben! Ja, ja, es giebt auch dumme Menschen auf dieser Welt!« In moraš molčati kot kamen na cesti. Mož te postavi pred alternativno: ali mirno poslušaj njegova filozofska razlagljanja o življenju in si kupiš takole čudodelno jerihonsko rožo za nekaj kovačev, ali pa si tepec. Da vas torej jerihonski pismouk ne razglasi za tepca, brž hitite k njemu in mu odprite liste kovače — za njegov jerihonski »klistir«.

1936-37 so se vpisali na tretjo državno skoraj vsi lanki učenci, razen onih, ki stanujejo na Rakovniku. Teh je po navadi okrog 100 in so se letos vpisali na prvo v Vegovi ulici, ker bi sicer res imeli predaleč. Pač pa jih od ostalih stanuje mnogo na Viču, v Trnovem, v Mostah. Peš bodo imeli daleč. Električna vozi samo do prelaza in bo treba prestopiti na avtobus — torej dvojni strošek. Avtobus sam pa zopet vozi še le od kavarnne Evrope. Manjkajo tudi direktni vozovi cestne železnice iz Viča in Dolenjske ceste proti Bavarskemu dvoru. Pri prestopanju mladina ni pazljiva in bo težko šlo brez nesreč. Vsekakor bo rešitev prometa v novi del mesta, ki postaja silno obljuden nujno potrebno. Zaradi novega gimnazijskega poslopja se namreč starši in učenci niso v velikem številu preseljevali. Nova zgradba pa zadostuje kvečjemu enemu delu mesta. Prihodnje gimnazijsko poslopje, na katerega treba že zdaj misliti, bo moralo stati na Viču.

Gradbena delavnost in stanovanjska mizerija na Jesenicah

Jesenice, 9. sept.

Dasi se gradbena sezona nagiba že proti koncu, se še, kljub stavki stavbinskega delavstva tu in tam grade nove stavbe in na zemljišču železnice so šele prav pred par dnevi pričeli s kopanjem temeljev za stavbo železniškega konsuma. Mnogo več pa bi se bilo gradilo, če ne bi bilo te stavke, saj je na več krajih videti započete stavbe, ki pa bodo najbrže dovršene šele prihodnje leto.

Zanimivo pa je opazovati, da se zadnja leta Jesenice širijo na desni savski breg pod goro Možakljo, to je oni del jeseniške občine, kateremu pravijo Sibirija, to pa vsled tega, ker sonce dolge mesece tja niti ne posveti. Drugačnega mnenja pa so oni, ki so si tam zgradili celo vrsto hiš in domov. Pravijo, da je zemljišče poceni, ni nobene prahu, ker je daleč proč od cestnega prometa in ima v poletju prijetno senco ter je tik pod gozdom. To mnenje bo precej držalo, kajti v zimskem času tudi ostale Jesenice nimajo sonca v izobilju, ko pa v decembru že takoj po deseti uri dopoldne zaide, torej ne more biti govora o soncu ne na levi ne na desni strani Save in so stanovalci, oziroma posestniki pod Možakljo precej boljšim.

novalec, oziroma posestniki pod Možakljo precej boljšim.

Po letu 1920. se je v območju tovarne, v jeseniški občini kakor tudi na Koroški Beli na novo zgradilo brez števila stanovanjskih hiš, na nekaterih primernih prostorih so nastale cele kolonije, kot n. pr. Borovlje v občini Koroška Bela, ali pa »Pekovo« na Jesenicah, istotako pod Možakljo ni več posameznih hiš, pač pa cela nova vas. Kljub temu pa je največja težava dobiti družinsko stanovanje. Komaj se kdo izseli, že so trije drugi zainteresirani za to stanovanje. Zalostno in tudi prav nič socialno pa je dejstvo, da v izključno delavskem okraju kot so Jesenice in Javornik hišni gospodar interesenta za stanovanje najprej vpraša, če nima otrok. Če ima številno družino, potem je čudežno naključje, če dobi stanovanje, ali pa takšno, da se nikakor ne more imenovati družinsko.

Tovarna KID je nameravala pomanjkanj stanovanj znatno odpraviti, ker je nameravala med drugim zgraditi tudi moderno stanovanjsko hišo za samec, istotako Pokojniški zavod. Vse to pa je preprečila stavka stavbinskega delavstva, tako da se je s tem stanovanjska mizerija na Jesenicah zopet zavlekla za eno leto.

Vojaška tekmovanja MZ

Jugoslavija drugič osvojila pokal kralja Karola

Po plavalnih tekmah v Splitu so moštva držav Male zveze odpotovala v Belgrad, kjer se je tekmovanje nadaljevalo v sabljanju in drugih vojaških disciplinah. Jugoslavija je v prvih dneh z lepimi uspehi vodila pred Čehoslovako in Romunijo, toda v Belgradu so Čehoslovaki zmagali v sabljanju in tudi Romuni so osvojili prvo mesto v vojaškem teku in streljanju. Naša ekipa je kljub temu, da so ji Čehoslovaki s svojimi uspehi postali zelo resni kandidati za pokal romunskega kralja Karola zmagala in si priborila prvo mesto.

V torek so se vršile v Banjici tekme v vojaškem teku in streljanju, katerim so prisostvovali poleg naših visokih vojaških osebnosti tudi vsi inozemski vojni atašeji. Tekmovanje je predstavljalo eno najlepših vojaških disciplin. Vojski so morali preteči progo 6 kilometrov v vojni opremi, med potjo streljati iz pušk, preiti 3 metre širok jarek in obenem metati bombe in končno preplezati dva metra visoke zapreke. Vsako moštvo je obostojalo iz enega vodje in treh mož, ki so morali doseči cilj kompaktno. Na cilj so dospeli prvi Čehoslovaki v času 32:16, Romuni 32:35 in tretji Jugoslovani 35:16. Zmagali so Romuni, ki so v izvršenih nalogah dosegli največje število točk, čeprav niso prišli prvi na cilj. V streljanju so Romuni pogodili devet ciljev, Jugoslovani 9 in Čehoslovaki 7. V metanju bomb v jarek iz daljave 30 m so zmagali Čehoslovaki, ki so vrgli dve bombi, Romuni eno, naši nobene.

Prvo mesto je zavzela Romunija s 54.655, drugo Čehoslovaka s 54.480 in tretje Jugoslavija z 28.170 točkami.

V sabljanju so prvega dne Čehoslovaki dosegli zmago nad Romuni. Drugi dan se je vršila v Oficirskem domu tekma med čehoslovanskimi in jugoslovanskimi sabljači. Tekmovanje je bilo zelo napeto in se do konca ni vedelo, kdo bo zmagal. Dobivali so izmenoma, enkrat Čehoslovaki, drugič Jugoslovani, tako da je pri koncu bilo stanje 4:4. Poslednji boj se je vršil med podporočnikom Čeramičem in kapetanom Kirchanom. Zmagal je Kirchan in s tem priboril Čehoslovaki prvo mesto v sabljanju. Srečanje med Jugoslovani in Romunijo se je odločilo v korist Romunije z rezultatom 2:0.

Smuške tekme: 1. Čehoslovaka, 2. Jugoslavija, 3. Romunija.

Včeraj popoldne so se vršile konjeniške tekme kot zadnja točka tekmovalnega programa. Prvo mesto si je osvojila Jugoslavija, drugo Čehoslovaka in tretje Romunija.

Komisija z generalom Bodijem na čelu je nato objavila rezultate vojaških tekem Male zveze: 1. Jugoslavija je dosegla 25 točk, 2. Čehoslovaka 23, 3. Romunija 15.

Zastopnik romunskega kralja Karola polkovnik Palanganu je slovesno izročil jugoslovanski ekipi prehodni pokal in ji čestital k velikemu uspehu na letošnjih tekmah. Nato je govoril pokrovitelj tekem general Bodi, ki je poudarjal velik pomen prijateljstva in vzajemnosti armad držav Male zveze.

Jeseniška meščanska šola odprta

Jesenice, 9. septembra.

Danes zjutraj so se zopet odprla vrata jeseniške meščanske šole, ki nosi ponosno ime »Meščanska šola dr. Franceta Prešernca«. Ob 8 je bila sveta maša, nato pa se je pričel običajni knjižni sejem, prav kakor v mestih. To je bilo trgovanje in meštarjenje, vse dopoldne so je razlegal živ-zav, tako da so bile nervozne manjce vesele, če so hitro napravile kupčijo za svojega ali svojo ter jo hitro odkurile s poceni kupljenimi knjigami. Primerov, o kakršnih smo brali pri prodaji knjig na ljubljanskem sejmu, da bi bil kdo koga opeharil, ni bilo.

Jesenškim šolarjem

Jesenice, 9. septembra.

Sedaj ob pričetku šolskega leta, ko se po jeseniških ulicah spreha več tisoč šolskih otrok, je treba zopet opozoriti starše, učitelje in otroke same na cestno policijski red, da ne pride zopet do nepotrebnih nezgod. Ravno na Jesenicah je stalno opazovati, da ne le otroci, pač pa tudi odrasli hodijo po sredi ceste, daš je v vsej dolžini

Knez-namestnik zopet v Sloveniji

Kranj, 10. septembra.

Včeraj dopoldne se je vrnil iz Belgrada na svoj dvorec na Brdo Nj. kr. Vis. knez namestnik Pavle. Kakor so listi poročali, se je mudil v Belgradu ob priliki proslave rojstnega dne Nj. Vel. kralja Petra II. Dvorni vlak je prispel na postajo v Kranju včeraj okrog 11. ure. Nj. Vis. knez namestnik Pavle se je s postaje takoj odpeljal z avtomobilom na dvorec, kjer bo ostal predvidoma še nekaj časa.

Sneg v Kamniških planinah

Ljubljana, 10. septembra.

Ob spremembi lune je navadno tudi sprememba vremena. Tako se je tudi sedaj pred nekaj dnevi vreme naenkrat spremenilo. Poleg dežja, ki nas je že dvakrat obetno počastil, čutimo znatno spremembo tudi v temperaturi. Malo neverjetno pa se sliši, da je na Kamniških planinah že snežilo. Včeraj zjutraj so se megle malo razpršile in turisti, ki se mudijo na Okrešlju, Kozjovi in drugih kotoh, so iznenadeni opazili, da so vrhovi pobeljeni. Seveda je sneg tudi kmalu izginil.

Izsleden lovski tat

Kamnik, 9. septembra.

Tukajšnjim orožnikom se je po neutrudljivem zasledovanju in poizvedovanju posrečilo izslediti 31 let starega S. A. lovškega tatu iz Gozda pri Kamniku. V revirju lovškega društva Kamnik pod Kamniškimi planinami je s karabinko pretekli mesec ubil lepega srnjaka, katerega je takoj v gozdu razparal in mu odstranil drobovine. Karabinko si je izposodil od svojega prijatelja K. A. iz Zage, občina Kamniška Bistrica.

Kot dober strelec, bo lovski tat prejel primerno nagrado od tukajšnjega okrajnega sodišča.

Razprava o dogodkih v Kerestincu

Zagreb, 10. septembra.

Svoječasno je časopisje poročalo, da se bo že v nekaj dneh v Zagrebu pred velikim senatom pričela razprava proti obtoženemu izza krvavih dogodkov v Kerestincu v mesecu maju. Sedaj pa je sodišče objavilo, da se razprava preloži na sredo oktobra, ker predsednik sodišča še ni mogel proučiti vseh spisov. Razprava bo trajala najbrž več kakor deset dni.

Stavka v Zagrebu pred zaključkom

Včeraj je poseben osek zagrebškega mestnega sveta imel ponovno sejo, ki se je na njej bavil z zahtevami stavkajočih delavcev v mestnih podjetjih. Po svoji seji je izdal za javnost sporočilo, da je mestna občina pripravljena ustreči zahtevam delavcev v skrajnih mejah, ki jih dovoljujejo mestne finance. Zaveza se je, da bo povišala vse dnevne mezde za 10%, tako da bo najnižja meza mestnega delavca znašala 30 din, če delavci takoj grejo na delo. O vseh ostalih zahtevah pa ne bi razpravljali posebej na skupni seji zastopniki mesta in delavski delegati. Zdi se, da se bo s tem likvidirala stavka, ker bodo tudi delavci najbrž sprejeli od mesta ponujene povišane mezde.

Velesjem

Sladke dunajske melodije dobe že vse svoje sentimentalnost in tudi vedrino, če jih prepeva tak zborček, kakršne so Singing Babies. Na novem programu imajo potpouri teh slavnih biservov dunajske glasbe od Schlietlerja, nadalje Kreiserjev Caprice Viennois in pa sijajen potpourri iz Leharjevih operet. Vsa gracioznost teh melodij pa pride do najpopolnejše veljave, ker jih pojo v starodunajskih kostumih. Zanimiva je tudi primerjava, kako Singing Babies pojo šlager »Dam ti foto« iz Beneševih operete »Pod to goro zeleno«, ki jo pravkar daje tudi naše gledališče. Razen teh efektivnih kompozicij pa čujemo v velesjemskem varietej tudi Leux-ev »Ljubim te«, Deletrov »Pripravljaj mi kaj drugega«, Arlenovo »Držim svet na nitki«, Tavarisov »Mesec v domovini« in popularno Tjardovčev »Mojo Split«. Razen novega programa Singing Babies so pa tudi ostali artisti velesjemskega varieteta na višku. Opozarjamo, da je variete skozi in skozi velemesten in v resnici vledostojen, da brez pomisleka lahko pošljete tudi mladino k predstavam, zlasti pa popoldne, ko so cene znižane.

Krmljenje orlov in drugih uidev, roparskih volkov in lisic je v živalskem parku vsako popoldne od 17 dalje. Vsak dan požro 35 kg konjskega mesa. Tudi štorčke so ga deležne, razen tega pa tedaj dobe štorčke in čaple še 15 kg rib, a medved seveda liže ves dan med in se sladka s hruskami in drugimi dobrotami. Na praznik so ljudje povpraševali kakšno pismo prenaša strašno nagla štorčka. Kaj neki, nego naročilo kake skrbne obiskovalke za težko zaželen naraščaj.

Leseni tlak pred pavilonom M marsiškega razburja, da malo pokritizira, češ, že spet niso bili gotovi z razstavlo. Toda razburjenje ni utemeljeno, ker so naši inženjerji hoteli samo pokazati, kako in iz česa je ta tlak zgrajen. Na desni strani vidimo tlak, kakršnega imamo v Ljubljani po Šelenburgovi ulici in ga izdeluje tvrdka Gvido Rütgers d. d. v Hočah, na levi strani imamo pa nov način tlakanja s smrekovimi čoki, kakršen pri nas še ni vpeljan. Tudi ti čoki so na preprost način impregnirani ter je tak tlak zlasti priporočljiv tudi našim manjšim mestom, posebno zaradi nizke cene, vendar je pa seveda Rütgersov tlak trajnejši. Toliko imamo lesa, da bi lahko vse naše ceste tudi po deželi tlakovali z njim, saj imamo vendar material skoraj povsod tik čista in ne bi imeli nobenih stroškov s prevozom. Ze oče Bleiweis se je veselil lesenega tlaka, ker je že tedaj tlakanje z lesom obetalo kmetu vir novih dohodkov, zato naj bi vsaj sedaj naši občinski očetje in tudi odločilni faktorji banovine ter države premislili, da bi lahko z majhnimi izdatki imeli vse ceste v vzornem redu. Kar je glavno, bi pri vsem tem ostal denar doma in koristil v prvi vrsti našemu kmetu.

od šole pa do cerkve pločnik, za katerega bi nas zavidalo marsikatero večje mesto, saj je do kolo-dvora vseskozi pravečati drevored. Isto je na Stari Savi, kjer so letos po Kralja Petra cesti napravili nov pločnik, tako da se je prav lahko izogniti vozilom. Šolarjem je prav zdaj ob pričetku leta treba zabiti, da je kaznivo hoditi po sredini ceste ter sebe in druge izpostavlja nevarnostim. Velika nevarnost obstoja na mostu nad železniško progo. Tu se zbore po končanem pouku polno otrok, ki opazujejo prihajajoči vlak ter pač po svoje kriče, pri tem pa preslišijo signalne znake drvečih avtomobilov.

Težavna raziskovanja po islandski zemlji, kjer žare

Ognjeniki pod večnim ledom

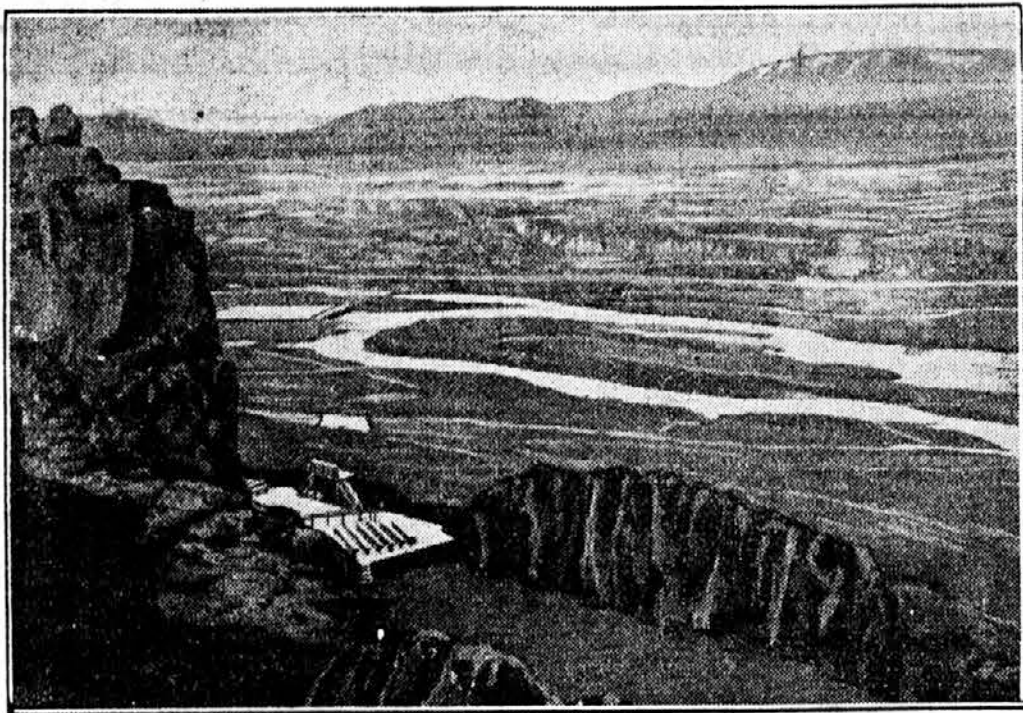
Že samo ime »Islandija« pove, da mora ta dežela ležati daleč nekje od srednjih pasov zemeljske površine in da je pokrita vsaj v veliki meri z ledom. Dežela se tako imenuje že od leta 860, ko je te velikanske ledeniške mase prvič zagledal nek Norvežan. Nekaj stoletij od njenega prvega odkritja se ni mnogo pisalo o Islandiji. Iz 12. stoletja pa so ohranjeni neki spisi takratnega polarnega raziskovalca Giralda Camdrensisa, ki je med drugim zapisal tudi tole: »Vsako leto ali vsaj vsako drugo živigne na tem ali onem mestu te pokrajine ogenj, ki kot vihar divja preko dežele in užge vse, na kar naleti na svoji uničujoči poti. Ni pa znano, ali ta ogenj prihaja iz višine ali pa iz zemeljske globočine.«

Danes nam ta pojav pač ni več tako velika uganka. Sredi ledeniških pojavov delujejo prav pridno zemeljske sile, ki imajo svoj izvor daleč v zemeljski notranjosti. Zareča masa vulkanov prihaja na dan in topi daleč na okrog ledeno površino. Oba ta dva pojava takorekoč ovirata drug drugega, saj sta vsak zase tudi čisto nekaj drugega.

Kdor bi hotel obiskati in raziskovati to deželo, mora biti že vnaprej pripravljen, da ta njegova pot ne bo tako lahka in da bo vezana na neprestane nevarnosti skoro na vsakem koraku. Le velika odpornost in odločna volja ter želja po novih odkritjih je pripeljala človeka skozi te, na videz nedostopne pokrajine. V veliko pomoč je pri tem odkrivanju človeku tudi konj, kajti v teh pokrajinah se šele pokaže njegova vzdržnost. Ponekod morajo silno odporni severni konji naravnost plezati preko ledenih pečin in preko otrple reke ledeniške lave. Dostikrat se pripeti, da morajo dolge ure vzdržati na enem in istem mestu, kadar neusmiljeno divja silni veter, ali snežni vihar, ki nosi v oči oster pesek od odkrušenih skal. S hrbotom proti viharju obrnjene kljubujejo nenačnemu pojavu, dokler se do kraja ne razdivja. Kar pa je najstrašnejše, je pot preko raztrganih strug, po katerih besne nebrzdane vode izpod tajoče se ledeniške mase.

Ledeni oklep Vatna Jökull

Na jugovzhodnem koncu te pokrajine leži kot ledeni oklep ledenik Vatna Jökull, kakor grozeča pošast, ki preži nad ledom na žrtve. Že dolgo je znano, da pod tem ledenim pokrovom žari ognjeniška lava. Ko pa se je meseca aprila 1934 s silnim bobnenjem začela premikati ta ledena gora zaradi le prevelikih vulkanskih sil in je šinil ognjeni steber, ki so ga opazili na sto kilometrov daleč, iz ledenih skladov, tedaj je vsa Islandija v največjem strahu pričakovala, kaj bo. Prebivalci tega otoka so imeli še dobro v spominu one strašne dni, ko je leta 1783 strašna vulkanska katastrofa pobila 40 odstotkov tamkajšnjega prebivalstva.

Govorniška skala na otoku Islandiji. V ozadju se vidi tipična ledeniška pokrajina.

Vedoželjnost gre preko vseh ovir

Vendar pa se še znajdejo drzni in vedoželjni ljudje, ki se ne ustrašijo niti največje nevarnosti, ker hočejo na vsak način priti do konca pojavov, ki jim je narava določila njihov delokrog na samotnem otoku daleč na severu. Od najdržnejših raziskovalcev sta vsekakor islandski kipar Gudmundur Einarsson in njegov rojak geolog Askels-son. Po sila težavnih stezah sta se približavala žarečemu vulkansku ognjišču, morala sta se pa za krajšo pot vrniti, ker je padal na gosto vulkanski pepel in je bilo vdusje prepojeno z duševnim plinom. Sledila je kmalu dobro opremljena danska ekspedicija, ki jo je vodil Nielsen. Pridružil se je že prej imenovani islandski geolog Askels-son, ki je tudi kot boljši poznavalec teh vulkanskih predelov prevzel vodstvo vse ekspedicije. V resnici se jim je posrečilo, da so se, čeprav z nadčloveškimi naporji, približali eksplozijskemu vulkansku žrelu Sviagigur, ki ga danes imenujejo Grimsvötn. Zajel pa jih je vihar tako, da so bili že vsi pripravljeni na to, da bodo našli smrt na ledeniških tleh ob vulkansku žrelu. Po neizmerljivih težavah pa se jim je sreča vendar le še nasmejala in jih rešila pred gotovo smrtjo. Vrnili so se do smrti izmučeni.

Razpoke, ognjeniški pepel, snežni viharji

Tudi nemški ekspediciji, ki jo je vodil dr. Herrmannin ki je poleg omenjenega imela le še dva moža, Karla Schmidta in Wilhelma Schneiderhana, se je posrečilo, da je prišla do vulkanskega žrela pod ledenim ščitom. Težka je bila pot preko ledeniških razpok, ki so zijale do 8 m na široko, in preko vulkanskega pepela, ki se ga je naložilo na ledu tudi do nekaj metrov visoko. Poleg tega pa so neprestano divjali tudi snežni viharji. Bogata je bila ta pot na doživljajih. Karel Schmid pripoveduje: »... tedaj je vžela krvavo rdeča polna luna. Ni bilo glasu, ki bi motil blaženi mir. Mrtva pokrajina! Pa vendar vsa tako živa v igriju spreminjajočih se barv. Na sinji morski gladini so plavale širne pokrajine, gore pa so se dvigale kipeče nad večno ravnino.«

23. avgusta 1934 so dosegli mogočno vulkansko žrelo, ki meri 24 kvadratnih kilometrov. Ekspedicija je obstala na robu tega žrela. Globoko v njem, kamor je neslo oko, se je kadilo kakor iz kotla. Okrog in krog je bila kakih 200 m visoka navpična stena do dima, ki se je počasi dvigal iz živega žrela.

Od severne strani je obiskala ta vulkan tudi neka avstrijska ekspedicija, ki je kmalu za tem prišla sem in ki je mogla dati vsemu navedenemu pečat resničnosti.

Sestop v žrelo

Najnovejša ekspedicija v te predele islandske zemlje je doprinesla mnogokaj k pojasnitvi razmer, ki vladajo tam. Karl Schmid in dr. Leutelt sta 31. maja 1931 prodrla v globino tega vulkanskega žrela samega. Schmid opisuje svoje doživljanje in vtise, ki jih je dobil pri tem drznem poizkusu, takole: »Le kakih 50 m pred nami in ravno toliko pod nami leži žrelo, napolnjeno z vročo vodo. V tej okolici vlada nepopisen nered. Razbite skale, vulkanski prah in kosi ledu leže vsevpred. Ob previsnih ledenih stenah se dviguje vulkanski dim. Ledeniški plazovi grme po 200 do 250 m visoki steni, ki se vzpenja v žrelu nasproti nas. In krušijo in nosijo s seboj preperelo kamene. Veselje, da se nam je posrečilo sestop v to žrelo in občutek, da se nahajamo tam, kamor do sedaj še ni stopila človeška noga in kjer bojujeta svoj večni boj ogenj in led, mi je vtisnila v dušo najlepše spomine mojega življenja.«

V 14 dneh pokrajina vsa drugačna

Tudi povratek nemške ekspedicije iz 1. 1934 ni bil nič kaj prijeten. Neprestano je bil v zvezi z življenjsko nevarnostjo na vsakem koraku. V 14

Nemški izseljenci v narodnih nošah.

Namišljene poškodbe

So ljudje dandanes na svetu, ki si služijo svoj »kruh« tudi s svojimi poškodbami, četudi le namišljenimi. In življenjske zavarovalnice so že marsikomu in marsikje naselile takim »ponesrečenecem«.

Težko je verjeti, a je vendar resnično, da živi v Ameriki človek, ki po svoji volji lahko napravi, da mu postaneta obe nogi neobčutljivi. Cela vrsta zdravnikov ga je preiskovala, vbadali so ga z iglami in podvzeli vse, kar jim je prišlo na um. Zaman, mož je ostal paraliziran, neobčuten in kot takemu je zavarovalnica za življenje izplačala nad 5000 dolarjev. Sklenil je, da hoče živeti v inozemstvu in kakor hitro je vlak odpeljal, sta mu obe nogi »ozdraveli«. Ker pa imajo velike zavarovalnice vsepovsod svoje agente, so tudi tega zavarovanca kmalu razkrinkali in kljub svoji »poškodbi« ni mogel uživati denarja.

Neki drugi sličen prevejanec si lahko »izpahne« križ in za take vrste poškodb plačajo zavarovalnice visoke premije.

Gotovo je oni osamljen, ki lahko po mili volji prične krvaveti iz grla. Ta se suče večinoma okoli restavracij in hotelov. S pretvezo, da je moral biti v jedi kak trd predmet, s katerim si je ranil grlo, svojo namero doseže. Hotelir se prav rad pobota z njim kar na mestu, da zadeva ne povzroči škandala in prekanjenec prejme navadno visoko plačilo, oziroma odškodnino za svojo poškodbo.

V Londonu so razkrinkali organizirano družbo, ki je zbrala velike vsote denarja s tem, da je v hotelskih restavracijah našla v juhi ali drugi jedi miši. Lastnik je plačal od 5 do 20 funtov

dnevi, v katerih je bil izvršen ta naskok v vulkansko žrelo, se je lice te islandske pokrajine popolnoma spremenilo. Pričeli so se silni nalivi, led se je tajal in razdivjale so se derže vode na vse strani. Poprej plitva voda, ki je izvirala izpod ledenih skladov, se je naenkrat spremenila v nevarno naraslo reko, ki je udeležencem ekspedicije včasih naravnost zaprla pot ali pa vsaj povzročila silne težave, da so prišli na drugo stran. V takih težkih razmerah, v katerih so se znašli raziskovalci, pa se je pokazala vsa zvestoba domačih prebivalcev na tem otoku. 72letni kmet Stefan ki je stanoval v bližini vulkanskega žrela, je držal dano besedo, da bo raziskovalcem v vsaki nevarnosti, ki bi pretela, priskočil na pomoč. Izkušeni Islandci so kar najbolj previdno poiskali najvarnejšo pot in so po njej na svojih skrajno vzdržljivih konjih prišli na pomoč ekspediciji. V teh divjih pokrajinah se spozna prava borba, ki jo tamošnji človek bojuje na življenje in smrt.

Ledeniške hudournike imenujejo Islandci razdivjano vodovje, ki nosi s seboj velikanske kose ledu, ki se je odtrgal na žgočo ognjeniško lavo. Ti spravljajo človeka, ki zaide v ta kraje, v največjo nevarnost. To je nevarnost, ki jo vzajemno pripravljajo trije besneči elementi: ogenj, zrak in voda.

Dežela potresov

Prof. Hyron, vodja geološkega zavoda v Bombay, je objavil statistiko, ki ugotavlja, da je izgubila Indija v teku zadnjih 200 let vsled potresov nad 3 milj. človeških žrtev. Te izgube so stalno večje, ker narašča število potresov v zadnjih letih vedno bolj.

Zeleni pekel

Bee-Mason si je prižgal cigareto na goreči veji.

»Kako dolgo človek vzdrži brez vode?«

»Nekoč sem jaz prebil tako štiri dni,« je odvrnil Tigrovec mirno. »Toda veselja mi to ni povzročalo.«

Vstali smo ob štirih in drgetali v mrazu, ki vlada ob zori. Naš ogenj je še žarel, naložili smo nanj novega dračja in ga s širokokrajnimi klobuki razpihali do plamena.

Toda celo, ko so zaplapolali rumeni ognjeni jeziki in prepodili sence, nam je bilo še zmeraj neprijetno pri srcu. Nema togota je taborila nad Zelenim peklem, kakor da bi jo prav tako močno zeblo kakor nas, in kakor da bi si prav tako močno želela vročine. Težko, mračno, groseče in neverjetno od blizu se je rinila njena orjaška postava na našo pot, kot živ plot med nami in med 200 km severneje ležečim San Juanom.

Ljudje so tudi čutili njeno pričujočnost. Nalahno so mrmrali in z nogami brcali meze, z enim očesom pa so škilili proti vrhovom dreves.

Kmalu pa je bil neprijetno razpoloženje izginilo, zrak je bil poln lahkih pomirujočih zvokov. Mezgi so cepetali in rezgetali. Jermena so pokala, ko smo zategovali uzde in zaboji so hreščali na vrveh. Ostroge so žvenketale ob ve-

jah, iskre so se pršile iz ognja, postajalo nam je toplejše in ugodnejše.

V pičlih dveh urah so bile živali naložene. Med šumenjem uzd in med zamolklim žvenketom brzd, ki so jih Indijanci dejali živalim le na lahko med zobe, smo sedli jezde na živali. Vsi radostni in polni upanja smo se zavijali v sedla.

V notranjosti Bernambuca je baje mahagonijevo gozdovje, kjer drevje raste tako na tesno, da se obložen mezeg ne more preriniti skozi. Če je to res tako, potem vsakemu gonjaču mezgov nujno odsvetujem, da bi potoval tja, kajti če bo naredil na dan poldrug kilometer poti, bo to naravnost že bajno dejanje.

V pametnejših pokrajinah se človeku silijo docela druga vprašanja. Drevo je zadnja ovira, ki jo mora spraviti s poti.

V pragozdu ne ovirajo človeka trdna debla, marveč omrežje zajedal, ki vežejo debla z žilavo močjo v zmedeno maso. Človek si mora prebiti pot skozi trdno, prožno pletenino; nje niti sicer vzdržijo skoraj vsak poteg, pod nožem pa kaj hitro odnehajo.

Najprej smo poizkusili, da bi jezdili naravnost skozi, brez pomoči nožev. Toda ta svoj namen smo kaj kmalu spremenili. Žilave prožne ovijalke so visele iz nepregledne višine in se opletale krog zavojev. Mezgi so čutili ovir in so silili naprej, toda srebro jih je držal trdno, tako je vlekel kose prtljage iz vezi. Prtljaga je izgubljala ravnotežje in se vlekla po tleh.

Ko se je to enkrat ali dvakrat ponovilo, smo svojo taktiko spremenili. Ljudje so s tovrstnimi živali ostali zadaj, Urrio, Tigrovec, Bee-Mason in jaz smo pa jahali naprej, vihteč svoje sekire, machete, tako, da so bili podobni štirim jezdecem in skrivnega razodetja. Prodirali smo naprej v sklenjeni vrsti. Tako smo vsi skupaj lahko držali čisto dober korak, čeprav so nam bile roke tako trudne, da smo jih morali vsake pol ure menjati.

Zdaj pa zdaj so se v gozd pomešala bolj prosta, z nizkim grmovjem porasla mesta, tako da smo lahko sekire mimogrede utaknili v nožnice. Ponavadi smo na te jase zadeli čisto nepričakovano, zakaj ostra sinja črta obzorja se je odražala globoko med debli. Ta pojav nam je naznanjal jaso že več kilometrov v naprej, preden smo v resnici prišli do nje.

Proti večeru so nam bile te jase pravi blagoslov, ker je čez nje nalahno pihal veter in smo lahko spali daleč od zamolklega smrada džungle, ki nam je sicer jemal dih. Podnevi pa nam niso bile nič dobrodošle, ker so nam naznanjale, da se vračamo v bodočo belo vročino, ki je žarela z zameglelega, posivelega neba s tako silo, kakršne pod zeleno listnato streho nismo poznali. Zeja je v njej postajala zares vprašanje življenjske važnosti.

V docela prečiščenem duševnem razpoloženju smo se natanko držali Tigrovčevega navsveta in se podvrgli strogi vodni disciplini. Nič ves nismo pili hlastno, kadar nas je prišlo, marveč smo vodo samo otožno pogledali in na-

vrnili svoje misli na bolj pomirujoče poti. Le z jezikom smo si obilnili izsušene ustnice.

Okrog poldanske ure smo se ustavili in nemo ležali pod kosom šotora, zakaj celo ena sama beseda pomeni v taki vročini zapravljanje sline. Sline pa nismo imeli nič preveč.

Kuhar se je pripravljal, da bi zakuril in je vprašal Urria, če naj pripravi malo riža. Urrio pa je po naglem pogledu na Tigrovca odklonilno zmignil z glavo. Imeli smo prav zadosti vode, da bi lahko pripravili kosilo za osem ljudi. S čim se pa bomo preskrbeli zvečer, nismo niti slutili.

Ponoči bomo zaradi blagodejnega učinka vetra lahko kaj malega pojedli, tudi če ne bomo imeli dovolj vode. Če bi pa jedli okrog poldneva, da bila to prava pravcata blaznost. Tako smo rajši nemo taborili na tleh in poslušali podjetni glas Zelenega pekla.

Brž, ko je vročina malo popustila, smo se vsi trdi vzdignili in se spravili na popoldansko delo. Živali so stale s tresočimi se koleno ter pobešale glave in se stiskale v skupine. Z repi so krčevito otepale okrog sebe.

Tigrovec je stopil k njim in pregledal vsako žival posebej. Pet tovrstnih mezgov je imelo ranjene hrbte. To so bili stari tvorci, ki so jih tovarna sedla odrila, da se je cedil gnoj iz njih. Ta stvar je bila resna in pomisleka vredna. Nismo namreč imeli nobenih nadomestnih živali, San Juan in z njim varno pristanišče je ležal več kakor 2000 kilometrov pred nami, kakor je kazal površni račun po kompasu.